

Med bakgrunn i dagboknotater beskrives pasientens og ektefellens opplevelser gjennom ulike faser av den tragiske sykdommen frem til uførepensjon er innvilget.

Skal brukererfaringer kunne benyttes i forbedringsarbeid, må de gjøres tilgjengelige for dem som kan ha noe å lære av erfaringene. Derfor er det flott at det utgis slike bøker.

Den foreliggende teksten bærer virkelig preg av å være skrevet «med ryggen mot veggen». Dermed signaliseres fortvilelse og håpløshet til alle som vil høre. Dette er ikke tilstrekkelig hvis man har til hensikt å skape endring. Forlaget burde bestemt seg for hvilken målgruppe man ønsket å henvende seg til og hva som skulle være budskapet. Siden Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning står som utgiver, må det forventes at pasienter, pårørende, ja folk flest er viktige målgrupper. Skulle dette kunne være til hjelp og trøst for andre, slik forfatteren angir at hun ønsker, måtte dimensjonen håp vært tydeligere. Den er nesten fraværende. Ekteparet kom seg faktisk gjennom den tragiske hendelsen, og selv om ikke alt var optimalt, ble det gitt kyndig og omsorgsfull hjelp. For å kunne være et bidrag til endring hos dem som arbeider med smittevern, informasjon eller pasientrettet virksomhet, burde brukererfaringene vært systematisert eller iallfall vært poengtert tydeligere. Teksten domineres av beskrivelser av den sykes tilstand.

Brukererfaringer må vi ta som de er – subjektive og ofte følelsespregede. Men skal de utgis med opplysning for øye, kreves en viss pedagogisk tilrettelegging.

Svein Rønson
Fylkesmannen i Østfold
Fredrikstad

Velferdens subjektive dimensjoner

Brülde B.

Lycka och lidande

Begrepp, metod och förklaring. 390 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2007. Pris SEK 435
ISBN 978-91-44-00121-0

Hva mener vi egentlig når vi påstår at noen er lykkelige eller at de lider? Hva kjennetegner lykkelige personer, hvilke faktorer og omstendigheter er bestemmende for lykkenivået, og er det eventuelt mulig å fremme lykke –

eller hindre lidelse – ved å påvirke disse faktorene og omstendighetene?

I sin bok *Lycka och lidande* tar Bengt Brülde opp slike spørsmål, med stor energi og vilje til avklaring, både av begrepsmessige og empiriske aspekter. Ambisjonen er på mange måter å gjøre opp status for et forskningsfelt – av forfatteren kalt «lyckoforskningen» – som i løpet av de tre siste tiårene har stått for en betydelig produksjon av data og publikasjoner. Mesteparten av de problemstillingene Brülde drøfter, kunne like gjerne hatt overskriften «livskvalitet», selv om forfatteren selv gjør et – ikke helt tydelig – begrepsmessig skille mellom «lykke» og «livskvalitet».

Brülde er først og fremst filosof, og det bærer mye av boken preg av. Det foretas til dels omfattende systematiseringer og oppryddinger i språkbruken på feltet, og det knyttes linjer til moralfilosofiske tradisjoner og andre kulturers verdissystemer når det gjelder implikasjonene av konkurrerende teorier om og definisjoner av lykke som empirisk fenomen og målsetting. Er lykke et «her og nå»-fenomen, med vekt på affektive kvaliteter og hedonisk nivå, eller dreier det seg om en persons veloverveide stillingtagen til vedvarende trekk ved sin egenopplevde livssituasjon? Forfatterens egen posisjon er at både affektive og vurderingsmessige (kognitive) elementer må være med, og at tidsperspektivet bør være rimelig langt.

Det foretas en omfattende, men selvsagt langt fra fullstendig, gjennomgang av funn og resultater i lykkeforskningen, der særlig antatte årsaker til lykke vies oppmerksomhet (samfunnsmessige forhold, livshendelser og livsomstendigheter, ulike psykologiske mekanismer, genetik, osv.). Det er særlig fortjenestefullt at forfatteren forsøker å sette de ulike statistiske sammenhenger inn i en substansiell forståelsesramme – hva kan disse korrelasjonene bety, hvilke mekanismer kan være i virksomhet, kan det tenkes at lykke er årsak snarere enn virkning, skyldes de observerte forskjellene måleinstrumentet eller metodeartefakter?

En del resonnementer, slik som kapitlet om forklaringsmåter og modeller, har gyldighet for atferdsvitenskapelig virksomhet generelt, men bærer til dels preg av å være skrevet av en person som ikke har arbeidet konkret med dataanalyser, og som angriper problemstillingene og vanskelighetene fra en prinsipiell og teoretisk synsvinkel. I noen tilfeller gir tilnærmingen inntrykk av unødig kompliserende anføtelser, i andre av en nokså ubegrunnet optimisme om hvilken type spørsmål forskjellige datamaterialer og analysemetoder kan gi svar på.

Boken markedsføres som en mulig lærebok i forskjellige universitets- og høyskoleutdanning innen folkehelse, samfunnsmedisin, psykologi, filosofi og sosiologi. Gjennomgående er teksten ført i en klar og konsis form, med en grundig og logisk stringent omgang med begreper og relasjoner mellom begreper. Men noen ganger føler man kanskje at det hele blir litt for

spissfindig og uten særlige konsekvenser for den overgripende forståelsen, enn si praksisfeltet.

Alt i alt kan boken anbefales til livskvalitetsforskere og helsearbeidere med interesse for velferdens subjektive dimensjoner.

Torbjørn Moum
Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo

Gledelig bok om sorg

Böckmann S.

Utviklingshemning og sorg

207 s. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2008.
Pris NOK 279
ISBN 978-82-02-28377-3

Det er publisert en del bøker om sorg, men temaet har vært lite belyst i forhold til personer med psykisk utviklingshemning. Det er derfor kjærkomment at det nå har kommet en lærebok som omhandler dette

i sammenheng. Böckmann nevner innledningsvis bachelorstudentene i vernepleie og sykepleiere som hovedmålgruppe, i tillegg til klinikere fra de samme yrkesgruppene. Den vil også være aktuell for blant annet pedagogisk personale og andre som kan komme til å møte personer med utviklingshemning som opplever sorg. Leger vil med fordel kunne anbefale boken til pårørende og personer som berøres av, eller bistår personer med utviklingshemning som opplever å miste noen.

Boken er lettlest og har spørsmål til ettertanke etter hvert kapittel, men inneholder ingen illustrasjoner.

Forfatterens intensjon er å gi leserne anledning til å reflektere og få kunnskap og ideer som kan anvendes i den praktiske hverdagen. Temaet behandles ikke isolert, men ses i forhold til blant annet historikk, kultur, kognitivt nivå, tjenesteyteres rolle, og etikk.

En rekke forskjellige temaer dekkes, og man tilbys oversikt som går på bekostning av dybde. Dette er for øvrig i tråd med forfatterens intensjoner. Etter vår mening kunne fremstillingsformen vært noe strammere, og vi opplever at enkelte temaer blir hengende litt i løse luften. Grenseoppgangen mellom depresjon og sorg kunne også vært viet større oppmerksomhet. Boken har likevel mange kvaliteter, hvor vi særlig vil fremheve de konkrete og praktiske rådene til slutt. Det fungerer også godt der hvor forfatteren trekker frem kulturelle betrakt-

ninger, sårbarhetsfaktorer og betydningen av å lytte til og trekke med utviklingshemmede foreldre og søsken. Mange av poengene vil kunne få betydning for hvordan man forholder seg til andres sorg. For eksempel er hun opptatt av at man ikke skal «medisinere vekk» det som kan være naturlige sorgreaksjoner, og at man ikke skal prøve å skjermes personer med utviklingshemning fra kunnskap om at noen i deres nettverk er død.

Vi mener det er positivt at Bøckmann gjennomgående understreker og tydeliggjør at personer med utviklingshemning ikke kan betraktes som en ensartet gruppe, og at strategiene må være individtilpasset.

Jarle Eknes

Samordningsrådet for arbeid med mennesker med utviklingshemning
Diakonhjemmet Høgskole
Oslo

Heidi Hjelte

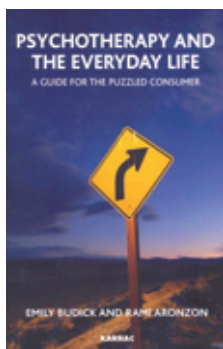
Enhet for voksenhabilitering
Molde sjukehus

En litteraturvinters personlige erfaring med psykoanalyse

Budick E, Aronzon R.

Psychotherapy and the everyday life

A guide for the puzzled consumer. 223 s.
London: Karnac Books, 2007 GBP 23
ISBN 978-1-85575-429-4

Emily Budick utviklet langvarig panikkangst etter sønnens død og søkte psykotterapi. Hennes fagområde er litteraturvitenskap, og hun har publisert og redigert flere bøker og artikler innen sitt fagfelt. På psykoanalysebenken får

hun føle at hun mangler språk for opplevelsen av sitt eget selv. Prosessen mot bedring er møysommelig. Interessen for psykoanalysen og hennes egen psykoterapiprosess gjør at hun år etter avsluttet psykoterapi realiserer ønsket om å komme med denne beretningen. Hun kontakter sin tidligere psykoanalytiker, Rami Aronzon, med forespørsel om hans assistanse, fordi hun ønsker å fortelle om sin egen terapierfaring og gjennom dette gjøre psykoanalytisk tenkning mer tilgjengelig for andre enn profesjonelle aktører. Ideen til tittel og innhold er hentet fra Sigmund Freuds *Hverdagslivets psykopatologi* (*Zur Psychopathologie des Alltagslebens*, 1901).

Psychotherapy and the everyday life er en kombinasjon av noe lærebokaktig og en

illustrasjon av personlige terapierfaringer. Gjennom gjengivelser av psykoterapiprosessen og referanser til den psykoanalytiske kunnskapsbase tar hun i de første kapitlene for seg sentrale psykoanalytiske begreper, spesielt vektlegges betydningen av det psykisk ubevisste. Begreper som overføring og motoverføring forklares, og terapeutisk fortolkning av overføring presenteres, med vektlegging av ivaretagelse av pasientens selvopplevelse. Motstandsbegrepet diskuteres og illustreres. Terapeuten bidrar med sin faglige kompetanse i de første åtte av til sammen ti kapitler, mens hans personlige erfaringer som terapeut/analytiker kommer avslutningsvis. I kapittel 9 søker man å forene biologiske og psykologiske perspektiver på psykiske lidelser. I siste kapittel problematiseres forfattersamarbeidet i lys av deres tidligere terapierelasjon.

Mens mange i dag hevder at atferdsterapi og kognitiv terapi kan være like virksomt og mer kostnadseffektivt enn psykodynamisk psykoterapi, er forfatterens synspunkt at dynamisk psykoterapi i større grad går på grunnlaget for psykiske plager, ikke bare på symptomlette og atferdsendring. Det anlegges et perspektiv som vektlegger psykoanalysens aktualitet i bredere sammenheng, der psykoanalytisk terapiteori representerer en kunnskapsbase som kan utnyttes i ulike terapeutiske sammenhenger og overfor forskjellige kliniske problemstillinger. Fra en slik synsvinkel blir ikke behandlingsmålet bare symptomreduksjon – symptomer får status som personlige uttrykk som har sin opprinnelse i helt unik selvopplevelse. Forfatterne reduserer ikke betydningen av symptomlette – eller medikamentell behandling for den saks skyld. De stiller imidlertid et oppportunt spørsmål ved om ikke arbeidet med psykisk ubevisste konflikter og sviktende evne til refleksjon knyttet til symptomene, i større grad vil styrke utviklingen av et sammenhengende og autonomt selv enn det symptomlette alene kan gjøre. De får frem at psykoanalytisk forståelse har en kompleksitet som frir en fra manualer og teknikker og gjør en i stand til å forstå et uoversiktlig psykologisk felt. Den bringer inn et analyserende nivå og gir redskaper for å forstå hva man kan gjøre overfor pasientene. Forfatterne har greid å skape et originalt og velkomment bidrag.

Psychotherapy and the everyday life kan anbefales for den som søker og for den som henviser til behandling. Fagpersonell på ulike nivåer innen psykisk helse kan ha glede av den, også spesialister i psykiatri/psykologi.

Merete Selsbakk Johansen

Avdeling for personlighetspsykiatri
Psykiatrisk divisjon
Ullevål universitetssykehus

En leges kamp for humanisme

Mitic Z.

Mellom to tårer

En leges krigs dagbok fra Kosovo, Serbia og Kroatia. 336 s, ill. Oslo: Koloritt forlag, 2008.
Pris NOK 278
ISBN 978-82-92395-43-1

Dette er en anti-krigsbok – om krigens redsler, om hvordan mennesker blir skadet, lemlestet og drept. Den beskriver hvordan krig og konflikter korrumpere, lager sår på kropp og sjel som det vil ta lang tid å hele, hvis

de i det hele tatt blir helet.

Men det er også en beretning fra en usedvanlig lege om arbeid i krig og konflikt på Balkan i 1990-årene. Zorica Mitic arbeidet i konfliktområder i Kroatia, Serbia og Kosovo, ofte under helt umenneskelige forhold, der hun med store anstrengelser og en nesten ufattelig vilje behandlet og hjalp de syke, sårede og invalide. Dette er en fortelling om en leges brennende engasjement – en serbisk stemme som beskriver folks lidelser under krigen, isolasjonen og den ødeleggende internasjonale sanksjonspolitikken overfor Serbia, en politikk som til de grader korrumperte samfunnet, økte vanlige folks lidelser og styrket regimet.

Forfatteren henvender seg til alle som ønsker å få et innblikk i en side ved situasjonen på Balkan som fortsatt er lite omtalt i resten av Europa.

Dette er en dagbokskildring. Zorica Mitic skrev mens hun arbeidet som anestesilege. Inngående beskrives både hennes arbeid og de forhold som hersket i forskjellige områder der hun var: Fra arbeidet under krigen i Krajina i begynnelsen av 1990-årene, der det bodde serbere før de ble drevet ut, til forholdene under bombingene av Serbia i 1999. Hun ble selv skadet under bombingene.

Dette er en intens, åpen og ærlig skildring av forholdene i et samfunn under de vanskeligste forhold. Vi får en unik innsikt i hvordan mennesker reagerer og handler under press. Det er skildringer av de mest uegennyttige og, det må man si, heltedige handlinger, men også av de menneskene som ikke klarte presset. Forfatteren beskriver livet på sykehuset, solidariteten under krigen, men også vanskelighetene og konfliktene under Milosevic-regimets korrupte styre. Det var ikke lett å være mot Milosevic og kjempe for menneskers rett til anstendig behandling under et internasjonalt sanksjonsregime som bidro til å tømme